

Pek Muhterem üstadım Efendim,

Üç sene kadar evvel İslam Ansiklopedisine yazılacak "Köprülüler" maddesi hakkında zat-ı âlilerine maruzatta bulunmuş, tensip-i âlilerine de iktiran etmiş bulunduğu veçhile tarafımdan tahririnden sonra arz etmek istediğimi bir mektupla bildirmiştim. Bu defa maddeyi evvelce verilmiş prensip kararı veçhile aslında bulunan ilk beş Köprülü'den mürekkep olmak üzere ikmâl ederek Ansiklopedi tahrir heyetine takdim ettim. Onlar herhalde bazı tashihat ve tasarrufat yaptıktan sonra şu sırada yüksek mütalaa ve muvafakatinizi almak üzere göndereceklerdir.

Bu vesile ile ben muhterem hocama maddeyi yazarken başvurduğum kaynaklar ve takip ettiğim metot hakkında kısaca maruzatta bulunmak lüzumuna kani oldum ve bu sebeple bu takdimi yazdım.

Köprülü Ailesinin tarih sahnesine çıkışı ve nihayet yarım asır zarfında iktisap ettiği büyük ehemmiyet hakkında kayıt ve girişten sonraya ki bu hususta orijinal vakfiyelerden hayli istifade ettim. Bilhassa hanedanın kurucusu üzerinde durdum ve onun beş senelik iktidar devrindeki icraatını tam olarak fakat ana hatlarıyla göstermeye çalıştım. Arşivlerdeki ehemmiyetli vesikalar toplandıktan sonra mükemmel bir monografi halinde yazılması lazım gelen bu devir ve şahsiyetin, birçok mülahazaları göz önünde bulundurmak mecburiyeti dolayısıyla bir ansiklopedi maddesi içinde bütün manada ifadesini bulduğunu iddia etmek güçtür. Buna rağmen şimdiye kadar yazılmış olan biyografilere nazaran tam bir sıhhat ve bütünlük ve vuzuhu haiz olduğunu müşahede etmek mümkündür. Diğer bir hakşinasta Fazıl Ahmet Paşa'nın yerine evvelkinde olduğu gibi, birinci derecedeki Vecihi ve Abdi Paşalar, silahtar, Havassü't-Tevarih gibi kaynaklardan faydalanarak, sadece en ehemmiyetli harekât ve icrâatın tespitini yaptım ve bu hususta garp kaynaklarına daha ziyade Vointen d'Arnieux Hardin gibi re'sül'-ayn müşahedelere kıymet ve iltifat göstermedim. Şahsî ve bilhassa tesis ettiği gibi muhteviyatı hakkında da biraz malumat vermek istedim.

Fazıl Mustafa Paşa'nın sadaretinden ve bilhassa daha doğrusu kaymakamlığındaki gibi hayatı oldukça karanlıktır. Bu hususta vesikalar ve kayıtlarda bir kronoloji tesisine çalıştım.

Kültür Konuları Edebiyat Fakültelerinin vazifeleri,

Geçen hafta Edebiyat Fakültesi mezunları cemiyetinin tertiplediği konferanslar serisinden birincisi olan, bu konuda sayın Profesör Hilmi Ziya Ülken tarafından verilen konferansı ilim ve kültür hayatımızın en mühim bir mevzuuna temas için bulunuyor.

Yine bir açıdan oldukça mühim gördüğüm bu ailenin XIX. Asırdaki azasından Afif İsmail Bey ile muhterem ceddiniz Bükreş Sefiri Ahmet Ziya Bey'in de ancak isimlerini zikretmek mecburiyetinde kaldım. Öyle düşünüyorum ki maddenin bu ve buna benzer eksikliklerini belki de müstakbel haleflerini zeyil kısmında ikmâl edecek ve o zamana kadar saha-i intişara çıkmış olan vesika ve kasetlerden de istifade ederek, o günün ışığı altında tarihimizin bu safhasını daha ziyade tenvire imkân bulabilecekler de, bu hususları nazar-ı dikkate aldığım içindir ki, onların mesaisini kolaylaştırmak arzu ve ümidi ile arşivlerimizde tesadüf edebildiğim vesikaların yerlerini ve numaralarını bibliyografyada gösterdim. Bu hususu nazar-ı dikkate aldığım içindir ki, onların mesaisini kolaylaştırmak arzu ve ümidi ile arşivlerimizde tesadüf edebildiğim vesikaların yerlerini ve numaralarını bibliyografyada gösterdim.

Pek muhterem üstadım, işte bu arz ettiğimi sâikler sadece tahrir ederken ve ettikten sonra ben de hâkim olan fikir ve düşüncelerdir. Mükemmeliyetten elbette mahrum olan, fakat elde bulunan imkânların hepsinden istifadeye çalışarak yazılan bu maddenin nazar-ı tasvip ve takdirinize mazhar olması beni ziyadesiyle mahzûz edecektir.

Unutmuş veya yanlış olan kısımlar -eğer varsa- hususundaki irşâdâtınızı da minnettarlıkla karşılayacağım.

En derin hürmetlerimin kabulünü rica eder ellerinizden öperim, muhterem hocam efendim.